

Viering in De Tronk - Kerk op IJburg

6 mei 2007

Lezingen: Deuteronomium 6,1-8; Psalm 145 en Johannes 13,31-38

Toespraak door Pim Rijnders

Op de een of andere manier heb ik een *mezouza*, dat is een kokertje aan de deurpost van joodse mensen, altijd al een indrukwekkend symbool gevonden. Wat doet het de mensen die daar wonen!?

Zo'n klein rolletje waarin de tekst staat geschreven: de Heer is onze God, de Heer is de enige. U zult de Heer uw God liefhebben met heel uw hart met heel uw ziel en met al uw krachten.... We hebben erover gelezen.

Wij Christenen hebben geen symbool dat naar de wet van Mozes verwijst. Een beginselverklaring aan je deurpost, zodat iedereen die bij je binnenkomt weet hoe de vlag waait. Vanuit welke optiek je leven is ingericht.

Nu kunnen we ons wel min of meer indenken, waarom dat symbool zoveel waarde kan hebben. Die Deuteronomium- teksten zijn immers in een oorlogssituatie geschreven. De joden waren verstrooid over een groot gebied. Ze leefden in een diepe ellende van onderdrukking, zelfs met een kapot geslagen centrum. De tempel lag aan diggelen. Hoe moesten ze ooit nog vanuit die verwoeste tempel hun geloof bijhouden?

Ze hadden het al zo zwaar gehad. Hun aanvankelijke dienstbaarheid aan de ander, liep uit op verbittering. Die miraculeuze exodus vanuit Egypte voelde weliswaar als bevrijding aan, maar nog altijd was de bevrijding niet volmaakt. De Romeinen deden er met hun zware belastingheffingen in hun tijd nog eens een schepje bovenop. Een en al treurnis.

Een stad van vrede, een nieuwe aarde, daar gaat het om in onze Bijbel, maar de eerste joodse verhalen geven ons wel wat anders aan: *De kinderen van Israël gingen nog altijd onder dwangarbeid gebukt. Ze klaagden luid en hun hulpgeroep steeg op tot God. En de Heer hoorde hun jammerkreten en dacht aan het verbond dat hij met Abraham, Isaac en Jacob gesloten had. Adonia zag hoe de kinderen van Israël leden en trok zich hun lot aan (Ex. 2, 23-25)*

Toch is het goed om te constateren dat de bijbel als levens-, stervens- en opstandingsverhaal van Israël, als het boek van de weg, als een verhaal van en over mensen, voor ons nog altijd van belang is.

Je hoort weleens de opmerking, dat het oude testament absoluut niet te pruimen is. Door al die woeste verhalen die erin beschreven worden. Ondanks, of misschien wel juist daardoor zijn die verhalen het geloofsverhaal van al die schrijvers: Als een levend boek, dat niets verhullend de mens schetst in zijn eigen bestaan. Maar voor ons begrepen mag worden als een parabel van uittocht en bevrijding waarvoor wij allemaal geroepen zijn. Een leven dat gericht is op een land van gerechtigheid en vrede, dat eeuwige beloofde land. Een toekomstig land, zoals wij dat voor onze eigen kinderen zouden wensen.

Het is die Ene, Eeuwige, waarover in dat kokertje wordt gesproken. Die Ene die wij Heer noemen, met als kern het net geschetste verhaal over mensen. Als die Ene, Eeuwige die, zonder naam, de ongrijpbare, de aanstootgevende, de gevloekte, misbruikte en onontkoombare is. Toch blijft de vraag nog open: wie is dan die Ene in werkelijkheid?

Em. professor en (gehuwd r.k.) priester Houtepen heeft het tot onderwerp van zijn boek gemaakt, getiteld: *God, een open vraag*. Hij draait er in die 500 pagina's geen doekjes omheen.

De hebreeuwse bijbel geeft Adonai aan. Heer zeggen wij. Die Heer die in het begin van Israëls bevrijdingsverhaal vanuit het vuur tot Mozes roept: doe de schoenen van je voeten, want de plaats waarop je staat is heilige grond. En op de vraag wie die Stem dan wel mag zijn wordt geantwoord: *Ik ben - Ik zal er zijn - er*. Als dan door Mozes de vraag wordt gesteld wat deze geheimtaal dan wel te betekenen heeft, (en eigenlijk is deze vraag nog altijd niet verstomd), komt een antwoord, dat geen antwoord is, maar het begin van een nieuwe vraag: *Een Heer die liefdevol is en genadig, geduldig, trouw en waarachtig, die duizenden geslachten zijn liefde bewijst, die schuld, misdaad en zonde vergeeft... (Ex. 34,6-7)*

Als we het evangeliieverhaal van Johannes er van vanmorgen bijhalen, kun je ook de vraag stellen, waarover die Johannes het heeft. Natuurlijk weten we inmiddels, dat Johannes maar een aspect voor ogen heeft. Hij heeft zijn *mezouza* voor ogen: de wet en de profeten! Maar daarbij tevens de (zijn) werkelijkheid van Jezus voor waar hebben, dat een mensenleven naar de maat

van Jezus 'in de werkelijkheid van die Adonia zelf binnentreedt'. (Houtepen)
Daardoor krijgt Johannes de beelden voor ogen van een wereld waarin geen bezetting van - in dit geval - zijn land behoeft plaats te vinden.

Anno 2007 kan dit Bijbels metaforisch denken worden doorgetrokken. Dan krijg ikzelf beelden in mijn hoofd waarin de huidige trend van globalisering niet zal voeren naar verrijking van alle continenten. Het dient immers te leiden tot een rechtvaardige verdeling van kapitaal en goederen? Dat is *mezouza*-denken.

Daarom is het de taak van ons, denkwegen naar het Goddelijke te benoemen, zegt Houtepen, die niet alleen 'denkbaar zijn, maar doenbaar zijn' om leven leefbaar te maken; het goddelijke te laten proeven en smaken als 'het geheim voorbij de leegte'. Ons zal wapenen tegen de gifstoffen van onze gebleken zogenaamde autonomie. Adonai is dan een God van bevrijding, toekomst, en opbreken.

Johannes verwoordt dit hemels visioen als een God van beleid, beraad, engagement en solidariteit. Dat is de liefde die in die naam van die Eeuwige is te ontdekken. Je ermee te identificeren.

In die zin is de joods christelijke godsdienst geen opium voor het volk, maar veeleer cocaïne van het volk. Godsdienst die in de uitvoering van die hemelse liefde als een goede verslaving mag werken. Een verslaving die niet gericht is op het eigen gelijk, het eigen economisch nut, het hoogste rendement, maar een verslaving is, dat gericht is op de liefde tot de naaste in het voorbijzien van bestaande structuren en vaste gewoontes.

In mijn gesprek met een gewezen tropenarts op IJburg, (zij werkte in midden Afrika), raakte ik diep onder de indruk over de gebleken desinteresse van onze westerse samenleving ten opzichte van zogenaamd economisch onnutte gebieden. Voldoende medicamenten zijn niet voorhanden om goede hulp te kunnen bieden.

Met dit beeld van achterstand en desinteresse in mijn hoofd, las ik dat 'hemelse beeld' van Johannes, die daarmee Jezus van Nazareth op zijn scherpst mogelijke manier neerzet. Dan gaan voor mij de verhalen uit de Bijbel spreken als een aanmoediging en verplichting onze menselijke hemelse opdracht serieus te nemen. Die Ene, waarvan de *mezouza* aan de deurpost spreekt, serieus te nemen. Dat goddelijke in de mens wakker te houden en de drijfveer

te laten zijn voor een wereld waar gestreefd wordt naar rechtvaardigheid en liefde.

Als wij zo ons leven willen inrichten, dan kunnen we het op microniveau opnemen tegen bestaande onrechtverhoudingen; en op macroniveau? Ik zou het een weldaad vinden als telkens, als wij als zogenoemde rijke westerse landen de plank mislaan in het nalaten van onze opdracht, de haan via onze media zal gaan kraaien.

Van die *mezouza*-opdracht is Jezus van Nazareth onze zegsman geweest, en zal dat blijven zolang wij dat willen. Hij zag en hoorde en dacht en wist als zijn Vader. Hij ging aan zichzelf voorbij. Ik wou dat ik iets van hem mocht hebben.